

נאר של נייר

העולם עליפי גארפ

קריאתיקי

אירווינג

בימים אלה ראה אור בתרגום לעברית ספר ראשון מאת המחבר האמריקאי הנודע ג'ון אירווינג, תחת הכותרת העולם על-פי גארפ. ספר זה, שסחף במשך חודשים רבים את הקוראים בארצות-הברית, הוא בכתיבת רומן על רומן ועל הסופר כמפתח.

גיבור הספר הוא ת"ם גארפ, שנולד בנסיכות מוזרות ביותר, גרל במדינת ניו אינגלנד ובגיל צעיר גמר בנפשו להיות סופר. עם תום לימודיו בבית-הספר התיכון הוא נוסע ביחד עם אמו לווינה. בעיר הוואלסים מחברת האם את ספר ויכרונותיה, ההופך עד מהרה לרב-מכר בארצות-הברית. בעוד שת"ם גארפ כותב סיפור קצר, שבאמצעותו הוא מצליח לשכנע את אהובתו להיות לו לאשה. גארפ שב לארצות-הברית, נושא את אהובתו, המלמדת ספרות באוניברסיטה. בשעה שהוא עוסק בגידול הילדים ובאחזקת הבית, האם, בעיקבות רב-מכר שלה, הופכת למנהיגה של תנועות פמיניסטיות, בעוד שהצלחתו של הבן מוגבלת. מערכת של בגידות בין גארפ ואשתו מביאה לסירת טרגדיות, שגארפ כותב עליהן רומן, וזוכה להצלחה חסרת-תקדים.

איך נולד גארפ? העולם על-פי גארפ נפתח כך: אמו של גארפ; ג'ני פילדס, נאסרה בבוסטון בשנת 1942. מפני ששפעה גבר בקולנוע. זה היה זמן קצר לאחר שהיטלר בארצות-הברית גילו סובלנות כלפי חיילים, מפני שלפתע היה כל אחד חייל... ג'ני פילדס, בתולה, חתלה, חיה למישפחה עתירת הון, עבדה כאחות בבית-חולים, במחלקה שהעניקה לחיילים האמריקאים, ג'יפסולי ז'רג'

ג'ון אירווינג - העולם על-פי גארפ; עברית: דויד נגב; הוצאת זמורה ביתן; 468 עמודים (כריכה קשה).

בתקופה שקדמה להמצאת הפניצילין, ג'ני פילדס היתה כעדות בנה גארפ, אשה שלא גילתה נטיות רומנטיות. האם כתבה על עצמה באוטוביוגרפיה שלה: רצייתי מיקצוע ורצייתי להיות לבד. הרבר עשה אותי להשודרה מבחינה מינית. לאחר מכן רצייתי תינוק, אך לא רצייתי לחלוק את גופי ואת חיי עם מישהו כדי שיהיה לי תינוק. גם זה נעשה אותי להשודרה מבחינה פליטתו.

פמיניזם אמריקאי סיפור האלך-גיימסיות

מינית... הכותרת של האוטוביוגרפיה היתה: "השודרה מבחינה מינית". יום אחד מודיעה ג'ני לאחות, שבכונתה למצוא גבר שייעבר אותה - ות לא. סכיבתה מתאכזרת אליה, חבר של אחת האחיות מבהיל אותה במיונון בית-החולים. בהדישו לה כוס מלאה בחומר עבור וסמך, והיא אומרת לו: אני רוצה תינוק, אני לא רוצה להקים חדרת זרע!

אביו של גארפ היה מיקלע-צריח שנפגע כתאונה בשמי צרפת. הוא היה יתום, והובא לבית-החולים שבו עבדה ג'ני. הוא היה גמור, אך מצא חן בעיני ג'ני שידעה: גארפ אינו זקוק לשינה דוקא. היא ידעה שהיא רק תינוק.

ושהוא משועמם - זקוק לבידוד כלשהו. כמה מתוכניות הרדיו שהיא השמיעה לו גרמו לו לזיקפת עצומות.

כמהלך שיטתה לשיקומו, תחבה ג'ני אצבעה בפיו, כדי שימצוץ, והוא נהנה: לילה אחד חלצה לו שר, והוא מצוץ ומצוץ ללא לאות ובלי תרעומת... לילה אחד, בשמצוץ משדה, הבחינה ג'ני שזיקפה הרימה את הסדין... ג'ני ידעה שגארפ הולך למות, למרות שחשה בפליטתו. לילה אחד ג'ני התיישבה על זיקפתו וקלטה את פליטתו.

כמה ימים מאוחר יותר מת הסמל גארפ, וג'ני כתבה על כך באוטוביוגרפיה שלה: אך המיטב שבו היה בתוכי. תשעה חודשים מאוחר יותר ילדה ג'ני תינוק שמישקלו 4 קילו, ושמו נקרא בארצות-הברית גארפ.

חינוך שבו: ג'ני נטשה את בית-החולים, עברה לעבוד כאחות אחראית באחד מבתי-הספר היוקרתיים של ארצות-הברית, לבני האצולה והממון, כדי להעניק לבנה, מיצוי על שנישלה ממנו אב... שנים מאוחר יותר, הגריר זאת בנה: מחור, שאמי, שהיתה כה מודעת לרצונותיה עד שידעה שלא תרצה להיות עם גבר לעולם. התגוררה בסומו של דבר עם שמנה מאת נערים.

כמשך תריסר שנותיה הראשונות בבית-ספר זה כלעה ג'ני פילדס כל ספר אפשרי, ולמדה כל מיקצוע לימוד אפשרי. האירוע המרגש ביותר בימי גארפ בבית-הספר, היה גשיכת אותו בידו כלב בשם בנקרס, שהביא למילחמה גלויה בין ג'ני ובין משפחת סרסי, או כמאמר המחבר: בעולם על-פי ספר השמן הפך לאויבה של ג'ני באותן השנים הרכות של גארפ. כאשר נכנס גארפ ללימוד בבית-ספר זה סיימה ג'ני את כל הקורסים האפשריים בו.

גארפ ידע בדיוק את נושאי הלימוד שעליו ללמוד כדי להפוך לסופר. הוא גם חזר קורס התאבקות אצל ארני הולם, שכתו, הלן, ניטשה בידו אמה בגיל רך. עד מהרה הופך הקשר בין גארפ והלן לקשר המוליך של הספר. הלן נשלחת ללימוד בבית-ספר לבנות, וגארפ משגר לה את ביכורי כתיבתו.

בהעדר הלן עובר גארפ את חוויותיו המיניות

הראשונות עם קאשי סרסי, כת המישפחה היריבה לאמו: בשפתיה הרבת של קאשי סרסי על בטנו, ובשנאתה אותו לפתע אל תוך פיה החמים הופתע מאוד, ותחזתה ההלטה שלו התנפצה באותה מהירות שהתפרצן שאר גופו...

כאשר סיים גארפ את לימודי התיכון שלו, לא תמו לימודיו. ג'ני נטלה את חסכוניותה ויצאה יחד איתו לווינה, כדי שגארפ יקבל רקע אירופי לכתיבתו: כאשר לקחה ג'ני את גארפ לאירופה, היה גארפ מוכן לחיי הסגר ובדידות של סופר יותר מרוכז בני השמחה-עשרה... בעוד שהוא מתאמץ וכותב את סיפורו הראשון, מנסיון גרילפרצר, התחילה ג'ני בת ה-41 כחיבור האוטוביוגרפיה שלה. בנובמבר היו לג'ני כבר 600 עמודים כתובים, ואילו גארפ גישש כאפלה.

לימוד נוסף שאותו חווה גארפ, היה מגעין עם הפרוצות של וינה, והבולטת שבהן, שרלוט, כאשר השנים מפתחים יחסים מרתקים ומסקרנים. האוטוביוגרפיה של ג'ני, חשודה מבחינה מינית, זכתה להצלחה חסרת-תקדים. בינתיים לקחה שרלוט במחלה ממארת, וכשהיא גוססת מלווה אותה גארפ כרע, ואף מציג עצמו כבנה. אחרי מותה של שרלוט מוכנות כל פרוצות וינה לשכך עם גארפ חנים איך-כסף, על מחוותו האנושית לחברתו.

אהבות קטנות: גארפ כותב מווינה להלן, שרצונו שתינשא לו, והלן משיבה לו משהו בנוסח של: נה באוזן. גארפ שולח לה את כתביה של פנסיון גרילפרצר, ואחרי 15 חודשי שהות בווינה, נעתרה הלן להינשא לו, אחרי קריאת סיפורו, שום כתביעת לא היה מוכן לפרסם את הסיפור, ואחד העורכים אף שיגר לגארפ, מיכתב בנוסח, הסיפור מעניין במידה בינתיים לבד, ואין בו כל חידוש מבחינת הלישו או המיבנה. עם זאת, אני מודים לך על שהראית לנו אותו. 15 שנה מאוחר יותר, כאשר אותו עורך מנקש מגארפ כתביד כלשהו לפירסום, ענה לו גארפ, שהיה כבר מפורסם: אני מעוניין בכתביעת שלך במידה בינתיים בלבד, וגם כיום אני מחדש דבר בתחום הלישו או המיבנה. עם זאת, אני מודה לך על שפנית מאוחרים.

הסיפורת הישראלית עליפי גארפ

החוויה הישראלית

זה, ולכלוא את גיבוריו בספר-נפל כגירושם מאוחרים.

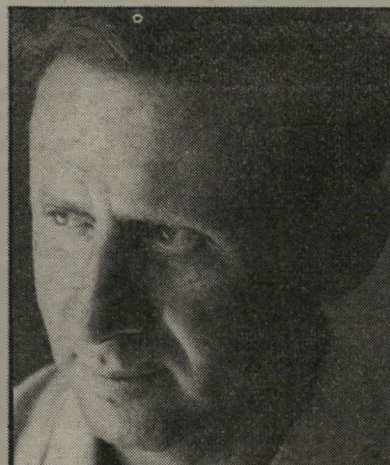
המאמץ הייחודי ביותר בשנים האחרונות של פנטט הגיבורים המיוסרים הוא יצחק אורפד-אורבך, שמצא נוסח-פלאים של הכלאה הצבר בפמיניזם מכסי של יהודי מזרח אירופה, פנטטים המרסקים את גיבוריו עד למוות הרבה קודם לרגע המוות הספרותי שלהם.

הגיבורים המיוסרים של הספרות הישראלית מרצפים גם את יצירותיהם של ס' (מילנסקי) יזר, אהרון מגד, נתן שחם, חנוך ברטוב, יורם קניוק, עמוס עוז ועוד רבים, שמשא ההיסטוריה היהודית משמש עבורם כספרי סינתטי להעמדת דמויות הקרטון של צער העולם היהודי.

מעמס היסטורי מוגזם זה הוא הסיבה לכך שאני מוצא אמינות רבה יותר בספרי סינחם שרה, עמוס קינן, יצחק ברנר, שאינם נמנעים מן ההיסטוריה, אך אינם מתארים אותה על חשבון סיפור לשמו.

העולם על-פי גארפ ברומה למילכוד 22 וספרים אחרים כזאנר סיפורי זה, מעורר בי תיקוה לזכות ולקדוא אי-פעם ספר כזה, שייכתב בלשונו הנביאים, וגיניניניהם של הנביאים, חברי אגודת הסופרים העבריים בישראל, קוראי העברית וקוקים לספרים כאלה לא פחות משהם וקוקים לספרים המתארים את צער העולם היהודי.

פשוט, שידתק את הקוראים. כך גודשים אותם גיבורים מיוסרים אלף ספרים שאינם ספרים, כך נושאים גיבורי אברהם ב' יהושע על כתפיהם את משא ההיסטוריה, גם כאשר המחבר מחליט לרדת מגובהו אולימפוס

סופר יהודי אורפד-אורבך חומס ופמיניזם

לגיבור בספור, שהרי לכל שם יש קונוטציה תרבותית מוגדרת. במשך עשורי השנים האחרונים של הסיפורת העברית נוצר רושם, שהסופרים הקדישו יותר זמן לבחירת שם עם קונוטציה לגיבוריהם, מאשר לחיבור סיפור

סופר עברי יהושע גיבנת היסטורית